

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

גמ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שלמה

חלק ג יריעה מג

במצבים הנכסים (יחזקאל כ"ד וכ"ז) . ובספוק אחד
גמלא שלש חלה מיני הרפואה לא זרו ולא חבשו ולא
רכבה בשמן (ישעי' א' ו') דהיינו זרית סממנים .
חבישת החכוש . ורכך בשמן שהוא הארוכה :

יריעה מג

עזרה . ישועה . האוראה המשחפת בשניהם
הוא השאלת כח לזולתו להשיב
אין דבר שלא הי' זולתו יכול להשיב ככה עצמו
(העלמן . הילף לייסעונג) . והמבדיל ביניהם כי
עם עזר או עזרה הגחתו הראשונה על הצטרף כמו
לכה חבירו להשלים דבר שלא הי' כח חבירו לבדו
מספיק להשלימו אך מכה שניהם יחד השגת הדבר
והוא הענין הנקרא בל' הסמנים ביוע (ציוא הילפע .
ציוא שטאנד) . ויצא מזה שבנין עזרה אין הפרש בין
הסיוע להגלל מן הרעה כמו אלהי אבי בעזרי ויילגני
מחרב פרעה . ועזר מצריו חבי' . כשלו ואין עזר .
ובין הסיוע כדי להשיג דבר טוב כמו מל' אביך ויעזרך
רכב שמים בעזרך . ויעזרו אחרי אדניה (מ"א א' ז') .
וכן אין הפרש בין שהסיוע כדי להיות משומר ובה מן
הרעה מעיקרו כי סיועו זולתו שלא יפול כלל ברעה
כמו מגן עזרך . עזרם ומגינם הוא . לא לעזר ולא
להועיל (ישעי' ל' ה') . ובין שבכר חלה הרעה עליו
וסיועו חבירו לנאת ממנה כמו והושיעה לנו ועזרנו
(יהושע' ד') . עד הגה עזרנו הי' (ש"א ז' י"ב) .
ויעזרם הי' ויפלטם (חלים ל"ז מ') . שניה היוצא
מזה הוא שבנין העזרה וסיוע , גם כח העזר עוסק
בהשלמת המבוקש אלא בשאין כחו לבד מספיק צריך
לסיועה חבירו אבל אינו עוזב הכל על כח זולתו
המסויע לבד עד שיהי' הוא יושב ובטל כי כשאמר
אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב' י"ח) אין ר"ל שתי' א'
האשה לבד משלמת הגהגת הבית רק הכוונה שתי' א'
מסויעה אותו שלא יהי' הכל מונח על שכתו של האיש
אך יעסוק הוא בפרנסת הבית ומעסוק היא בעבודת
הבית . וכן תהי' לנו מעיר לעזר (ש"ב י"ח ב') .
איש את רעהו יעזרו (ישעי' מ"א ו') . וגם כאן אין
הפרש בין שיהי' כח עצמו הוא העיקר וכח חבירו
המסויע הוא הטפל כענין מי שצריך אלף זוז ואין לו
אלא אלף חקר אחד וחבירו משלמו יקרא ג"כ עזר
כמו באתם אלי לעזרי והמה עזרו עם דוד (דה"א

י"ב) שדוד הי' העיקר והם הטפל . ובין שיהי' כח
העזר עיקר וכח העזר טפל כגון שצריך הי' דינרין
ואין לו אלא א' וחבירו מלווהו ארבע הקרא זאת
ההלוואה ג"כ רק עזרה . שמוח הענין ענין כל לשון
עזרה הנאמר אלל הצורה ית' כמו עזרי ומגיני . כי
היית עזרתה לי . חושה לעזרתי . עזרם ומגינם
הוא ודומיהם . שבכולם כמו ית' הוא המרובה ועיקר
הכופל וכח העזר רק טפל לו . ואע"פ שבבחינת הכל
יכול ית' אין צורך כלל לכה העזר כי הכל מידו
ית' ? מ"מ למדך הכתוב דרך ארץ שלא יסמך האדם
את הכל על הצורה ית' והוא יהי' יושב בטל ודומם .
אבל צריך שיסתדל ג"כ במעט כמו להשיג מבוקשו אם
בתפלה וצניקה או בשאר מעשה וכענין שאמרו חז"ל
יכול אפי' יושב ובטל ח"ל בכל אשר תעשה . שכן לנאת
מן הרעה או להיות שמור ממנה ובין להשיב אין טובה
צריך האדם בטולם לצרף גם כחו ומעוט מילו עם כחו
הגדול ית' אלא שבבחינת הבטחון שיושלם המבוקש אין
האדם ראוי למחך רק על עזרת הצורה ית' בלבד
שהוא מה שאמר השלך על הי' והבך . אבל בבחינת
העסק והשתדלות בדבר צריך ג"כ פעולה בעל העסק
עם פעולתו ית' שזהו ענין כל התפלות וכל המעשים
של הנביאים ע"ה שעשו תמיד אין' מעשה כשהי' הצורך
להוציא אין' גם מן הניסים אל הכופל . כגון תפלת
משה רבינו ע"ה שהתפלל להכריח הצרדעים והבדר .
ומעשה השלכת עץ אל האים להמתיקם . וטבילת
נעמן במי ירדן להטהר מצרעתו . ומרוח דבלת
חאנים על שמים חזקיה המלך וכיוצא בזה שקד גורה
חכמתו ית' בשעת בריאת העולם שיהיו שני העולמות
הרוחניים והגשמיים משולבות זו בזו כמו שנספ האדם
וגופו משולבים זה בזה . עד שכל מעשה הנעשה
בעולם החמחון עושה שניו בעולם העליון וכן להיפך
עד ששני העולמות עולם אחד ואין כל אחד מהם
עולם בפ"ע :

ישם ישע . או ישועה והשועה . אין הוראתו
כ"א על ההולאה מתוך הצרה
בלבד , כל שהי' הדבר כבר נחפס ברעה ובה חבירו
והוציאו זהו ישועה (אויש העלפן) . כי גזרת ישע מן
שע' לשון השעות ושפשוט כמו וישע הי' אל הכל .
ואל ישעו בדברי סקר . ושעשע יוגק על חור
פתן . ילד שעשועים . לשון מציאת נחת ורווחה
(בבאליכקייט) עיין שרשים שרש שע . ולפי גזרתו
זאת

ואח לא יטול ג"כ לשון ישועה כ"א כשכבר נתפס
 בצרה וטעם כבר טעמה המד או ימצא קורת רוח
 והשתעשעות בצלחתו ממנה לאפוקי כשפדיון לא טעם
 טעם הרעה אלא שהי' מסתוד לסול בה ולא נפל על
 זה לא שיד לשון ישועה והשתעשעות שאין לו רק הגאה
 בעלמא שגשאר במעמדו . כמו כן לא יטול לשון ישועה
 על השגת טובה ע"י כח אחר נוספה על הטוב ההוא
 שכבר יש לו עכשיו טעם בזה האופן אין לו השתעשעות
 במור מאחר שלא הי' גם עכשיו בצער ולא יטול בו
 כ"א לשון עזרה וסיוע שמשמיע מחבירו להשיג טובה
 המבוקשת לו ע"צ החוסמת . וכן לא יטול לשון ישועה
 כ"א בזמן שהוא מצוטל מכל הכחות של עצמו שאין בו
 יכולת כלל לשמש בכח עצמו בעסק ההלכה רק ניטול
 בכח אחרים בלבד . הנך ענין העזרה שגשעה בצרף
 כמו עם כח אחרים . כגון ההולה בד"מ שאין כח
 עצמו מועיל כלום בשהוא משולל ממנו ותלוי הכל בכח
 הרופא בלבד . וכן המנוש בבית האסורין אסור
 באזיקים וכבלי ברזל שכן עצמו כלל היה ואי אפשר
 להנצל כ"א מכח אחר' בלבד וכדומה לזה . על זה
 הענין בלבד נופל לשון ישועה אבל כשגם כח עצמו
 מסייע בפדיונו זהו ענין עזרה . לזה כשהזכיר המשורר
 ד' דברים שצריכין להודות (הלים ק"ו) לא הזכיר
 לשון ישועה רק אצל החולה והמנוש בבית האסורין
 שאחר בשניהם ממזוקותיהם וישיעם וישנים הגשאר'
 שהם הולכי מדבר ויורדי הים לא אמר לשון ישועה
 כ"א לשון הוצאה והללה ממזוקותיהם ויילם ויזיחם
 לפי שבא שני המקרים הרעים אפשר לו לאדם לשמש
 בכח עצמו להמלט שהולך במדבר תועה ובדוך אפשר
 לו לחפש כאן וכאן עד שימצא הדרך הישר ויורד הים
 אפשר לו לאמץ כמו אל הנהגת הספינה שלא תיכשל .
 משא"כ החולה והמנוש שכל כחותיהם מצוטלים וכח"ש
 אין הכושר ממיר עצמו מבית האסורין לפיכך אמר
 בהללחת לשון ישועה שלא נגולו כ"א בכח הקב"ה
 בלבד . ומטעם זה בעצמו נמצא כמעט כל לשון
 ישועה רק אצל הבורא ית' דוק ומשכח . וג"כ מטעם
 שהוא ית' בלבד הוא המושיע האמתי המוחלט כשהאדם
 במדרגת החולשה שלא גשאר בו כל כח והוא במחלתו
 ית' מנילו בכחו בלבד . אמר ומבלעדי און מושיע
 (ישעי' מ"ג י"א) , ומושיע אין זולתי (שם מ"ה כ"א)
 מחוך זה נמשך לקרא מין תפלה ישועה כמו והעל
 שועתם . הקשיבה לקול שועי שהגדלה בשועה היינו

בקשת ישועה (הילפס גודך) והוא משמות הנסיון
 (אפסאטיוף) שמנסה בהפלתו לקבל ישועה וכענין
 תחנה ותחנן אל ה' התפלה ותחנה דהיינו בקשת
 תחינה . וכענין תפלה דהיינו בקשת פליה עיין חלק
 ב' באור תפלה . כך שם שועה בקשת ישועה ואומר
 ואח שועה ישמע וישיעם (תלים קמ"ה י"ט) ישוע
 ואין מושיע (שם י"ח מ"ב) ובמקום אחר אמר על זה
 הענין בעצמו ישעו ואין מושיע (ש"ב כ"ב מ"ד) בלא
 וי' שמה מוכח ששופה מגורת ישע דהיינו בקשת
 ישועה . והמתבאר מכל זה שעזרה הוא רק ההגשר
 אל הישועה ואפשר שהי' כאן עזרה ואי"ה לא וי"ה
 מספיק להשיג הישועה אלא שכ"מ לשון עזרה שמש
 כולל עמו השלמת הישועה ג"כ . אך אמר ג"כ
 ויעזרם ה' ויפלטם (תלים ל"ו מ') שהשליטה תכלית
 המכוון בעזרה :

יריעה מד

גבול . תאוה . מצר . פרק . שמוף
 הזרחתם
 על הקו המפסיק בין שני רשויות הממוכות או הפנין
 המפסיק בין שני ענינים מחולטים יקרא הקו ההוא או
 הענין ההוא המפסיק . בשם גבול ותאוה וכו'
 (ברכמנע) והם כולם שמות מצטרפות (רעלאטיוות)
 שלא נאמרו כ"א בבחינת דבר הסמוך לדבר
 (אנגרעגנונג) שבולת זאת ההצטרפות יקרא כל קו
 חגון של דבר בשם קצה וסוף (פנדע) . וההבדל
 ביניהם :

שם גבול . יקרא בטרעות הקו ההוא ההנדסוי
 ר"ל הקו המחשבי שכלתי נחפס כ"א
 במחשבה ואין בו ממש המבדיל בין רשות לרשות באופן
 שהוא בעצמו סוף רשות א' והתחלת רשות ב' כשיוצאין
 מן א' אל ב' . או סוף רשות ב' והתחלת רשות א'
 כשיוצאין מן ב' אל א' . עד ששני הכניס תחלה וסוף
 חלים על הקו המבדיל ההוא בבת אחת שהוא בפ"א
 תחלה של שניהם וסוף של שניהם . וכענין שמות מורת
 ומערב בד"מ שכל נקודה ונקודה בשטח הארץ נקרא
 מורת ומערב בד"א שבבחינת מה שלאחריו לגד מערב
 נקרא מורת . ובבחינת מה שלפניו לגד מורת יקרא
 מערב . כך שם גבול נופל בד"א על סוף רשות זה
 ועל תחלת רשות זה שהוא סוף בבחינת האחד ותחלת
 בבחינת